

Бацькаўшчына

У пошуках страчанага

СВЕТЛЫЯ ІМГНЕННІ АРТЭФАКТАЎ

Дзень за днём мы пішам гісторыю роднай краіны. Здзяйснююцца розныя падзеі, нараджаюцца новыя традыцыі. Грамадскія ініцыятывы ўмацоўваюць патрыятычныя памкненні ўсяго народа Беларусі, аднаючы прадстаўнікоў розных узростаў, людзей розных прафесій... Паступова мы прыходзім да разумення, што жыць у добрабыце; спакой і цішыні — значыць, жыць у паразуменні, быць здольнымі выслухаць адзін аднаго.

Часам нам не хапае здольнасці ўбачыць нават абрысы нашай неабсяжнай, багатай на розныя помнікі дойлідства краіны, цікавай па сваім прыродным ландшафце. І тады мы звяртаемся да розных крыніц памяці. Адну з іх сёлета, у Год гістарычнай памяці, вырашылі напоўніць арганізатары наступнай ініцыятывы — сумеснага праекта Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь і лаўрэата Прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь «За духоўнае адраджэнне» Уладзіміра ЛІХАДЗЕДАВА

«Бацькаўшчына» мяркуюць, што публікацыі рэпрадукцый старых паштовак у мясцовым рэгіянальным друку падкажуць кірункі пошуку розных радзімазнаўчых цікавінак. Візуалізацыя гістарычных звестак стане часткай работы па гістарычным, патрыятычным выхаванні грамадства.

— За многія гады збіральніцтва, — гаворыць калекцыянер, член Саюза пісьменнікаў Беларусі Уладзімір Ліхадзедаў, — я аб'ездзіў усю нашу краіну. І з выстаўкамі, і з прэзентацыяй кніг серыі «У пошуках страчанага». На свае вочы бачыў цікавасць людзей да старой паштоўкі. Здаралася, што падчас сустрэч нехта дзяліўся і тым, што бачыў такія паштоўкі ў сваіх баць-

— З Уладзімірам Ліхадзедавым, — расказвае старшыня Свіслацкага райвыканкама Гродзенскай вобласці Аляксандр ВЯРСОЦКІ, — мы зрабілі філакартычны альбом «Свіслач». Кніга стала вялікай падзеяй для рэгіёна. Яна сёння ў нашых школах і бібліятэках як паплекнік гісторыка-дакументальнай хронікі Свіслацкага раёна «Памяць». Ведаю, што на ўрокі гісторыі, розныя школьныя мерапрыемствы яе прыносяць сваім вучням настаўнікі ў Свіслачы, у Свіслацкім раёне. Ды і, мяркую, каштоўнасць сабраных паштовак настолькі важкая, што філакартычны альбом «Свіслач» запатрабаваны не толькі ў нашым рэгіёне, але і па ўсёй Гродзеншчыне. Ды і ўвогуле праз гэтае выданне

Копысь.

Дабраволя. Свіслацкі р-н. Мясцовыя жыхары.

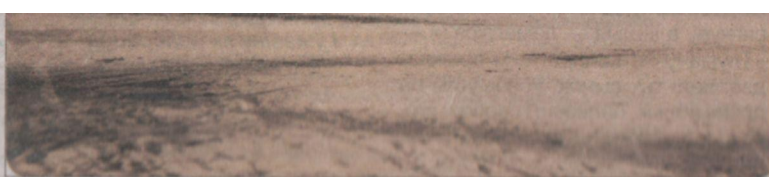
ларусь «За духоўнае адраджэнне» Уладзіміра ЛІХАДЗЕДАВА «БАЦЬКАЎШЧЫНА».

...«Дагарэў за брамай неба-
край, / Месяц паміж воблачкаў
плыве. / Выйду зноў, як у мінулы
май, / Басанож прайдуся па траве.
/ Дымная, сцюдзёная раса, / Цём-
ныя ў траве ад ног сляды. / А тако-
га рослага аўса / Я не бачыў доў-
гія гады. / Бач, хмызы спляліся, як
павець. / Светлякі мігцяць, гараць
святлей. / Перад тым як звонка ў
лозах пець, / Прачышчае горла са-
лавей. / Лашчыцца трава да босых
ног. / З дальніх паплавоў плыве
ракой / Ледзь прыкметны сумны
халадок — / Подых юні ўходзячай
маёй». Гэта — Уладзімір Каратке-
віч, яго верш «Бацькаўшчына».

Легендарны беларускі філакар-
тыст, калекцыянер, зборы якога
нагадваюць жывую раку, што нясе
сваім цяжэннем памятку пра Бела-
русь ранейшых дзесяцігоддзяў па
ўсім свеце, Уладзімір Аляксеевіч
Ліхадзедаў валодае асаблівым
зрокам, асаблівым светабачаннем
дасведчанага гісторыка.

— Старая паштоўка мне аса-
біста, — дзеліцца сваімі развагамі
Уладзімір Ліхадзедаў, — дапама-
гае бачыць разнапланаванае, шмат-
аблічнае, з рознымі сацыяльнымі,
грамадскімі праявамі жыццё род-
най старонкі. Найперш — маёй
любімай Полаччыны. Вандруючы
з паштоўкамі па Беларусі, я заўжды
іх выявы прымерваў да дзён сён-
няшніх, да тых грунтоўных змен,
якія прынесла нам жыццё блізкіх
дзесяцігоддзяў. Мянецца ў гара-
дах архітэктурны ландшафт, нова-
будоўлі прыходзяць і на тыя пляцы,
што захоўвалі яшчэ зусім нядаўна
адлюстраванні даўніны. Люблю по-
руч з паштоўкай выкладваць і су-
часныя фотаздымкі. Раблю гэта на
выстаўках, друкую такія параўнанні,
паралелі ў сваіх кнігах, у публікацы-
ях у перыядычным друку... Бачылі б
вы, колькі і якіх эмоцый прыносяць
такія параўнанні асабліва людзям
старэйшага пакалення!..

Запрашаючы да падарожжа
па краіне, арганізатары праекта

Вілейка. Касцёл і царква.

Дубае. Пінскі р-н. Сядзіба.

коў, што яны захоўваліся ў архі-
вах старэйшых сямейнікаў. Многія
паштоўкі сталі рэпрадукцыямі ў
кнігах. Паступова, за многія гады,
выбудалася цэлая бібліятэка. Дзя-
куючы паштоўкам я прайшоўся
адрасамі праваслаўных храмаў,
узнавіў усялякую інфармацыю пра
падзеі Першай сусветнай вайны ў
Беларусі. Розгалас выклікалі аль-
бомы «Беларусь шматнацыяналь-
ная», «17 верасня. Дзень народ-
нага адзінства». Да рэпрадукцый
старых паштовак я дадаў і іншыя
ілюстрацыйныя, дакументальныя
матэрыялы. У прыватнасці, дату
17 верасня 1939 года, жыццё бела-
русаў пад прыгнётам палякаў у
міжваенны перыяд паказаў з да-
памогай старых газет.

У апошні час да бібліятэкі філа-
картыста Уладзіміра Ліхадзедава
дадаліся выданні, прысвечаныя
асобным рэгіёнам, гарадам Бела-
русі, — выйшлі кнігі з паштоўкамі
пра Мінск, Гродна, Слонім, Нава-
грудак, Свіслач, Сморгонь, Ліду,
Ашмяны.

можна адкрываць турыстычны пэ-
тэнцыял Свіслацкага краю і ў воблас-
ці, і ў нашай краіне, і за яе межамі.

Безумоўна, праект «Бацькаў-
шчына» дазволіць працягнуць та-
кую справу, уключыўшы ў збор
краязнаўчай інфармацыі на месцах
руплівых, цікавых да асветніцтва
журналістаў, краязнаўцаў. Вядома
ж, проста выдатна было б, калі б
у выніку гісторыка-краязнаўчага
пошуку знайшліся і пэўныя артэ-
факты, магчыма, — і арыгінальныя
паштоўкі. Мо ў некаторых сем'ях
яны перадаюцца спадчыннікам з
пакалення ў пакаленне. Ды і аса-
бістыя фотаздымкі ранейшых дзе-
сяцігоддзяў, уласны сямейны архіў,
напрыклад, паўвекавага даўнасці —
шматзначныя апавядальнікі пра гі-
сторыю сацыяльнага, грамадскага і
нават палітычнага характару.

У многіх школах краіны, сяр-
эдніх спецыяльных навучальных
установах ёсць грамадскія музеі з
цікавымі, адметнымі экспазіцыямі.
І, безумоўна, значнае месца ў іх
займаюць арыгінальныя фотаздым-

Рэчыца. Кірмаш.

Полацк. Від з Замкавай гары на кадэцкі корпус.

кі розных часін, а часам і старыя
паштоўкі, прысвечаныя сваёй мяс-
цовасці. І цяпер, калі па ўсёй краіне
разгортваецца праект «Бацькаў-
шчына», з'яўляецца магчымым
ажывіць гэтыя экспазіцыі, далучыць
рэпрадукцыі мясцовых збораў да
друку ў рэгіянальных і рэспублікан-
скіх выданнях. А чаму б, напрыклад,
не абвясціць і пэўны конкурс работ
школьнікаў, моладзі як сачыненняў
ці эсэ з каментарыямі да візуальна-
га, ілюстрацыйнага матэрыялу пра
сваю мясцовасць?.. Гэта ж усім нам,
і журналістам, і калекцыянерам, і
моладзі, школьнікам, дапаможа
больш пільна ўгледзецца ў малую
і вялікую гісторыю Айчыны. Дапа-
мога зрабіць свае ўласныя, прыват-
ныя адкрыцці галоўных ісцін жыцця,
дадасць пачуцця павагі да здзяйс-
ненняў папярэднікаў. Нагадае, які
маштаб любові, сыноўскіх пачуццяў
мы проста абавязаныя аддаць, скі-
раваць да роднай старонкі, да на-
шай Айчыны, да Бацькаўшчыны...
«Зноў вясна, і жаль знікае зноў. /
(Так губляюць пах перад вясной /

Сохлыя сцябліны палыноў.) / Ціха
цмокае у сне рака. / О, як добра, як
прыгожа жыць! / Раска, як русал-
чына луска, / На вадзе ад месяца
гарыць. / А вакол травіцы роснай
рай / І бярозак белая сям'я. / Мой
чароўны беларускі край, / Бацькаў-
шчына светлая мая!» (Уладзімір Ка-
раткевіч, верш «Бацькаўшчына»).

Будзем спадзявацца, што ў Год
гістарычнай памяці сумесны праект
Міністэрства інфармацыі Рэспублікі
Беларусь і лаўрэата Прэміі Прэзі-
дэнта Рэспублікі Беларусь «За ду-
хоўнае адраджэнне» дапаможа
сфарміравацца і іншым асветніц-
кім, выхаваўчым, патрыятычным
ініцыятывам, нагадае, кажучы сло-
вамі нашага Прэзідэнта, што «...
нашы рэальныя вытокі — тая жы-
ватворная сіла, якая стагоддзямі
жывіла і фарміравала наш духоўны
і маральны свет. У ёй і сёння мы
чэрпаем мудрасць, вопыт і веру ў
сябе».

Кастусь ЛАДУЦЬКА.
Паштоўкі з калекцыі
Уладзіміра ЛІХАДЗЕДАВА.